

Šalies mokinių konkurso
„Lietuva ir aš“
nuostatų priedas

ŠALIES MOKINIŲ KONKURSO „LIETUVA IR AŠ“ DALYVIO ANKETA

Atviruko konkursas	☐	Esė konkursas	☐	Rašinio konkursas	☒
--------------------	--------------------------	---------------	--------------------------	-------------------	-------------------------------------

(Pažymėkite, kuriame konkurse dalyvaujate)

Darbo pavadinimas: Trečias pasakosiu aš

Dalyvio vardas, pavardė	Evaldas Pakalniškis
Klasė	3GA
Tikslus mokyklos pavadinimas	Tauragės rajono Žygaičių gimnazija
Mokyklos adresas	Tauragės rajonas, Žygaičių gimnazija
Mokyklos telefonas, el. pašto adresas	
Vadovavusio darbui mokytojo vardas, pavardė	Lina Norgailienė
Mokytojo telefono nr., el. pašto adresas	

TREČIAS PASAKOSIU AŠ

Man tik šešiolika metų. O nepriklausomai Lietuvai greit sukaks dvidešimt. Ji galėtų būti mano vyresnioji sesuo, kuri daug ką turėtų man papasakoti, nes tiek visko matė ir patyrė. Bet Lietuvos neprakalbinsi, net gražų jos žemėlapių pasidėjęs ant stalo. Tai tas pats, kas žiūrėtų į mamos nuotrauką, bet negirdėtų jos balso, nejaustum gyvos. Man nebylūs lieka ir skaičių stulpeliai laikraščiuose ar įvairios diagramos su kylančiomis ir krintančiomis kreivėmis.

Jeigu Lietuvą vadinu vyresniąja savo seserimi, tai ji turėtų kalbėti mano artimųjų – šeimos narių – lūpomis. Juk ji čia gimė ir augo.

Pirmiausia išgirstu savo mamą. Ji papsakoja apie pradžią, iš kurios išaugo Lietuvos nepriklausomybė. Juk visada turi būti pradžia – kaip sėkla, išleidžianti šaknis ir kelianti daigą. Mama sako, kad nepamirštas pojūtis, susijęs su Lietuvos laisvės dvelkmu, buvo Baltijos kelias – tie 650 kilometrų nuo Vilniaus Gedimino pilies iki Hermano bokšto Taline. Mažoje šio kelio atkarpoje stovėjo ir ji – mergaitė, kuriai tadaėjo šešiolikti metai. Šį įvykį mama prisimena daugiau širdimi negu faktais, nes politiniai įvykiai jai mažai rūpėjo. Viską norėjosi pamatyti, išgirsti, net nesuvokiant gilos prasmės.

Vis dėlto mama prisimena, kad toji rugpjūčio 23-ioji buvo pats savaitės vidurys, trečiadienis. Šilta, saulėta diena. Jos tėvelis namiškiams pasakė, kad kolūkis davė savo autobusą žmonėms važiuoti į Baltijos kelią, ir pasiūlė savo žmonai (mamos mamai) su vyresniaisiais vaikais prisidėti prie kelionės. Jis pats važiuoti negalėjo, nes laukuose burzgė kombainai, buvo įvairių. Mamos tėvelis tada dirbo vyriausiuoju agronomu, jo reikėjo prie darbų. Netikėtai į kiemą senu „Moskvičiumi“, prie kurio antenos plaikstėsi siaura juoda juostelė, įburzgė netolimas miestelio gyventojas Jurgis Abraitis. Jis mano močiutei, vidurinės mokyklos mokytojai, pasakė, kad tokią Lietuvai svarbią dieną negalima sėdėti namuose, kad reikia su vaikais šokti į jo mašiną nelaukus jokių autobusų ir važiuoti ten, kur renkasi visa Lietuva. Taip mano mama ir išvažiavo, nelabai žinodama kur. Ji prisimena, kad į paskirtą plento A12 vietą kažkur už Kėdainių atvažiavo gerokai anksčiau, nes vairuotojas bijojęs mašinų grūsties. Be to, sakė jis, gali būti ir kokių nors provokacijų, trukdymų.

Nuvažiavę jau rado kelias mašinas. Kas minutę jų vis daugėjo. Privažiavusios mašinos suko į pievą, o žmonės būreliais stoviniavo plento pakraštyje. Kai kas turėjo mažas radijėles, iš kurių sklido informacija. Mama neprisimena, apie ką pranešinėjo, bet kartais balsus nutraukdavo dainos. Iš pradžių atrodė, kad žmonių bus per mažai, kad ranka pasiektų ranką. Mama turėjo suspaudusi juodo kaspino ritinėlį, kurį jai palaikyti įdavė jos mama. Sakė, jei liks tarpų, ištiesime kaspiną ir taip susijungsime į grandinę. Bet kai artėjant 19 valandai žmonės pradėjo stoti greta vienas kito, jo neprisiekė.

Aš džiaugiuosi, kad mano mama buvo viena iš 2,5 milijono žmonių, kurie stovėjo Laisvės kelyje tą ypatingą 1989 metų rugpjūčio 23-iąją. Nors renginys buvo skirtas paminėti 50-ąsias Ribentropo-Molotovo pakto, panaikinusio Baltijos šalių nepriklausomybę, metines, bet aš manau, kad jis pradėjo kelią į Nepriklausomybę. Juodojo kaspino diena tapo trijų vėliavų diena. Ilgajame gyvų rankų, kurias sunėrė trijų valstybių žmonės, kelyje plazdėjo Lietuvos, Latvijos ir Estijos vėliavos. Dabar man atrodo, kad tą dieną pleveno dar viena – džiaugsmo ir solidarumo vėliava, nematoma, bet aukštai aukštai iškelta. Taip aukštai, kad ją pamatė visas pasaulis, ir nuo jos laisvų gūsių krūptelėjo Sovietų Sąjunga.

Grįžtant iš Baltijos kelio, sakė mama, visos mašinos važiavo viena kryptimi, o jų žiburiai vasaros prieblandoje, kai atsigrėždavai atgal pasižiūrėti, buvo panašūs į kibirkščiuojančią upę. Ji prisimena, kad vairuotojas Jurgis Abraitis nutraukė nuo mašinos juodąją juostelę ir pasakė, kad nereikia šio ženklo. Laisvę Lietuvai atėmė juodos sąžinės žmonės, mes jų neturime minėti. O mano močiutė dar pridėjusi, kad nuo juodos sąžinės liko baltos dėmės istorijoje, kad mes neturime teisingos, neiškraipytos Lietuvos istorijos.

Ruošdamasis rašyti šį rašinį, aš perskaičiau ne vieną Interneto puslapį apie Baltijos kelią. Mačiau įspūdingų nuotraukų, filmuotos medžiagos, bet trumpas mamos pasakojimas man yra pats tikriausias ir gyviausias.

Močiutės balsu į mane prabilo ką tik nepriklausomybę atgavusi Lietuva. Ji ėmė sekti liūdną pasaką apie Sausio 13-osios įvykius. Niekas iš mano artimųjų tąkart juose nedalyvavo, nebuvo Vilniuje, nestovėjo prie Parlamento ar televizijos bokšto. To tragiško vakaro atgarsiai atsirito į Žygaičių miestelį, kuriame ir gyveno močiutės šeima. Atrodė, sako močiutė, kad džiaugsmingą laisvės svaigulį, gimusį Baltijos kelyje prieš porą metų, blaškė šūvių poškėjimas ir traiškė tankų vikšrai.

Lemtingą Sausio 13-osios vakarą visa šeima jau ruošėsi miegoti ir buvo išjungusi televizorių. Staiga nakties tyloje ėmė skambėti bažnyčios varpas. Iš pradžių visi pamanė, kad gaisras, nes miestelyje namas prie namo. Įjungus radiją – tyla, televizorius irgi nieko nerodo. Tada nusprendė, kad prasidėjo karas. Jau kelios dienos prieš tai buvo pilnos neramių žinių iš Vilniaus, kilo Lietuvos laisvės priešai, nesiliovė visokie užpuldinėjimai, provokacijos. Močiutė sako užsimetusi šiltą striukę ir išskubėjusi į miestelį, ten, kur aidėjo pavojaus varpas. Manė, kad susirinks žmonės, kas kažką reiks daryti, bet šventoriuje vaikštinejo tik vienas klebonas. Jis ir pasakė, kad Vilniuje važiuoja rusų tankai, kad puolamas Lietuvos radijas ir televizija. Klebonas nuskubėjo prie savo televizoriaus sužinoti naujų žinių, o močiutė atsirėmė į vartų stulpą ir ėmė tyliai melstis. Neatėjo nė vienas žmogus. Tik autobusų stotelėje girdėjosi igėrusiųjų šūkavimai – jiems Lietuva nerūpėjo. Deja... Po valandėlės grįžęs klebonas pasakė, kad prie televizijos bokšto žūva žmonės, kad

Vilniuje liejasi kraujas. Ir liūdnai pridūrė, kad mūsų miestelyje visi miega, išskyrus „latrus“. Anot močiutės, gal tą vakarą jau ėmė blėsti ir taip mūsų krašte nelabai ryškus patriotizmas.

Bažnyčios varpas be perstojo gaudė iki ryto septintos valandos. Močiutė ir senelis per naktį nesitraukė nuo televizoriaus, kuris pradėjo transliuoti iš Kauno, gaudė ir radijo perduodamas skaudžias naujienas. Ryte miestelis buvo pritilęs, nors buvo sekmadienis. Močiutė prisimena, kad nedaug žmonių atėjo ir į Mišias. Sklido kalbos, kad gali pajudėti rusų kariuomenė iš Tauragės ir atvažiuoti į mūsų miestelį. Vėliau močiutė, nuvykusi į Vilnių, matė barikadas apie Parlamentą, prasispraudė siauru praėjimu tarp jų. Matė prie radijo ir televizijos pastato ir kareivius, ir grėsmingai riogsančią tanką, ir kulkų išdaužytas sienas.

Nepriklausomos Lietuvos šaknys buvo palaistytos krauju, bet nenulaužtos. Jų saugoti atgulė tą naktį žuvę laisvės gynėjai. Su savo klase aš buvau prie jų kapų Antakalnio kapinėse. Ten mes tylėjome, ten ir Lietuva kalba tylėdama.

Trečias pasakosiu aš. Bet ne dabar, gal irgi po dvidešimties metų. Tiek metų praėjo nuo Nepriklausomybės akto paskelbimo, tiek, tikiuosi, praeis ir nuo šios dienos, kai į mane prakalbo Lietuva mamos ir močiutės lūpomis. Bet ką aš pasakysiu, jeigu augu jau Nepriklausomybės žemėje – Laisvoje Lietuvoje? Daug kas pasikeis. Jau keičiasi vos ne kas akimirka. Nusirito galinga laisvės banga ir atslūgo, palikdama apnuogintą krantą, pilną skaudžių nusivylimo, pykčio, nesantaikos akmenų. Gal aš turėsiu pasakoti, kad Baltijos kelią ženklina nesaugomi, apleisti, nykstantys koplytstulpiai; kad po dvidešimties metų jo minėjime bedalyvavo labai mažai žmonių; kad sutrūkinėjo vienybės ir santarvės gyvoji grandinė. Ar pasakoti, kad žmonės dabar patys su akmenimis puolė vos prieš porą dešimtmečių krūtinėmis užstotą Parlamentą; kad jie daužė langus, pro kuriuos Sausio 13-osios naktį kunigas Robertas Grigas laimino mirti pasiryžusius laisvės gynėjus?

Nenorėčiau, kad šitaip Lietuva kalbėtų mano lūpomis. Esu kaimo vaikas, todėl Nepriklausomybės kelią matau paprastai, kaip žemdirbys žiūri į lauką. Taip suprasti Lietuvą man padėjo mano senelis agronomas. Baltijos kelias panašus į sėją, kai buvo beriami pirmieji laisvės grūdai. Sėja, sako senelis, visada yra džiaugsminga, nes tikimasi gero derliaus. Į ją dedamos gražios viltys, dideli lūkesčiai. Galima planuoti ateitį. Tačiau daigo išsiveržimas iš lukšto ir prasiskverbimas iš slegiančios žemės – skaudus kaip Lietuvai Sausio 13-oji. Kiek grumstų tenka nustumti į šalį, kaip sunku ištiesti sulinkusią viršūnėlę. Kol gležnas, daigas labai pažeidžiamas, trapus. Jis gali pats nunykti, gerai neįsitvirtinęs. Jį gali numinti žvėris ar nugrauzti gyvulys. Ir augantį daigą tenka saugoti. Jį puola įvairūs kenkėjai, aplimpa kaip amarai, čiulpia gyvybės sultis, graužia lapus, sulenda į žiedus ir naikina lauką derlių. Daigą kamuoja ligos, gožia piktžolės, gali parblokti liūtytės, iškapoti kruša. Tik apsaugotas jis užaugs ir subrandins derlių. Man atrodo, kad

dabar yra ta Nepriklausomybės stadija, kai, kaip sako mano senelis agronomas, būtina augalų apsauga. Neturėtume palikti laisve apsėto lauko ir bėgti derliaus rinkti į kitas šalis.

Kai ateis mano laikas pasakoti, aš kalbėsiu apie tai ir kalbėsiu iš čia, kaip ir mano šeima – iš Lietuvos.